DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 1 juni 2006 *

I mål C-453/04,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Landgericht Berlin (Förbundsrepubliken Tyskland), genom beslut av den 31 augusti 2004 som inkom till domstolen den 28 oktober 2004, i ett förfarande som anhängiggjorts av

innoventif Limited,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta, P. Kūris och L. Bay Larsen (referent),

generaladvokat: A. Tizzano,
justitiesekreterare: R. Grass,

* Rättegångsspråk: tyska.

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Tysklands regering, genom C. Schulze-Bahr, i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom F. Díez Moreno, i egenskap av ombud,

— Slovakiens regering, genom R. Procházka, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom G. Braun, i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 43 EG och 48 EG.

2 Begäran har framställts i ett förfarande som anhängiggjorts av innoventif Limited (nedan kallat innoventif) avseende ett beslut från Amtsgericht Charlottenburg att avslå innoventifs ansökan om att dess filial i Tyskland skall skrivas in i det nationella handelsregistret med motiveringen att innoventif vägrade att betala ett förskott för de kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet, vilket föremål anges i stiftelseurkunden.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

3 Rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (EGT L 65, s. 8; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 3) (nedan kallat första direktivet) är tillämpligt på aktiebolag och andra bolag med begränsat ansvar (nedan gemensamt kallade kapitalassociationer). Direktivet har till syfte att skydda tredje man i kontakterna med dessa kapitalassociationer, och däri föreskrivs därför bland annat att det skall läggas upp en akt som skall innehålla vissa uppgifter. En sådan akt skall finnas för varje bolag som är inskrivet i det handelsregister som är behörigt i geografiskt hänseende.

4 Artikel 2.1 a i första direktivet har följande lydelse:

"Medlemsstaterna skall se till att minst följande handlingar och uppgifter om ett bolag alltid offentliggörs:

a) Stiftelseurkunden och, om den har tagits in i en särskild handling, bolagsordningen."

5 I artikel 3.2 och 3.4 i första direktivet föreskrivs följande:

"2. Alla handlingar och uppgifter som är offentliga enligt artikel 2 skall förvaras i akten eller föras in i registret ...

...

4. De i punkt 2 avsedda handlingarna och uppgifterna skall offentliggöras i en av medlemsstaten utsedd nationell tidning, antingen genom att helt eller delvis återges eller genom att hänvisning sker till en handling som förvaras i akten eller är införd i registret."

6 Rådets elfte direktiv 89/666/EEG av den 21 december 1989 om krav på offentlighet i filialer som har öppnats i en medlemsstat av vissa typer av bolag som lyder under lagstiftningen i en annan stat (EGT L 395, s. 36; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 99) (nedan kallat elfte direktivet) avser filialer till kapitalassociationer.

7 Artikel 1.1 i elfte direktivet har följande lydelse:

"Handlingar och uppgifter som avser en filial, vilken har öppnats i en medlemsstat av ett bolag som lyder under lagstiftningen i en annan medlemsstat och som omfattas av [första] direktivet ..., skall i överensstämmelse med artikel 3 [i] det direktivet offentliggöras enligt lagstiftningen i den medlemsstat där filialen är belägen."

8 Artikel 2.1 i elfte direktivet innehåller en uppräkning av de handlingar och uppgifter som skall offentliggöras i den medlemsstat där filialen är belägen. Dessutom ger artikel 2.2 b i samma direktiv den medlemsstat i vilken filialen har öppnats möjlighet att föreskriva ytterligare skyldigheter avseende offentliggörande av bland annat "stiftelseurkunden och, om den har tagits in i en särskild handling, bolagsordningen, allt enligt artikel 2.1 a, b och c i [första direktivet]".

9 I artikel 4 i elfte direktivet föreskrivs att den medlemsstat i vilken en filial har öppnats får föreskriva att ett annat officiellt språk inom gemenskapen skall användas och att översättningar skall göras av de offentliggjorda handlingarna, bland annat vad gäller det offentliggörande som avses i artikel 2.2 b i ovannämnda direktiv, och att översättningarna skall bestyrkas.

Nationell rätt

10 I 8 § punkterna 1 och 2 i förbundslagen om avgifter i ärenden rörande frivillig rättsvård (Gesetz über die Kosten in Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit) av den 26 juli 1957 (BGBl. 1957 I, s. 960) (nedan kallad KostO), med rubriken "Förskott", föreskrivs följande:

"1) Vid domstolsärenden som anhängiggörs på ansökan av en enskild skall den som skall bära kostnaderna erlägga ett förskott som är tillräckligt för att täcka dessa kostnader ...

2) Vid domstolsärenden som anhängiggörs på ansökan av en enskild skall handläggningen påbörjas endast såvida förskottet har erlagts eller det har ställts en säkerhet motsvarande förskottet."

11 I 14 § KostO, med rubriken "Fastställande av kostnader, begäran om omprövning, överklagande" föreskrivs följande:

"1) Kostnaderna skall fastställas av den domstol vid vilken ärendet är anhängigt eller vid vilken ärendet senast var anhängigt, även om de uppstått vid en annan domstol ...

2) Den domstol som fastställt kostnaderna skall på gäldenärens eller statens begäran ompröva fastställandet av kostnaderna.

3) Gäldenären och staten kan överklaga omprövningsbeslutet såvida värdet av föremålet för överklagandet överskrider 200 euro."

12 Den tyska handelsbalken (Handelsgesetzbuch) av den 10 maj 1897 (RGBl. 1897, s. 219), i dess senaste lydelse enligt 1 § i lag av den 15 december 2004 (BGBl. 2004 I, s. 3408) (nedan kallad HGB), innehåller bestämmelser avseende inskrivning av filialer i handelsregistret.

13 I 13b §, med rubriken "Filialer till bolag med begränsat ansvar, vars säten är belägna i utlandet", föreskrivs följande i punkterna 2 och 3:

"2) Företagsledarna skall anmäla en filials öppnande. En bestyrkt kopia av bolagsordningen ... skall bifogas anmälan.

3) Inskrivningen skall även avse de uppgifter som anges i 10 § punkterna 1 och 2 i lagen om bolag med begränsat ansvar."

14 Vad gäller filialer till bolag med begränsat ansvar vars säten är belägna i utlandet föreskrivs följande i 13g § punkterna 2 och 3 HGB:

"En bestyrkt kopia av bolagsordningen och, för det fall den inte är avfattad på tyska, en bestyrkt översättning till detta språk, skall bifogas anmälan. ...

Inskrivningen skall även avse de uppgifter som anges i 10 § punkterna 1 och 2 i lagen om bolag med begränsat ansvar ..."

15 I 10 § i lagen om bolag med begränsat ansvar (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung) av den 20 april 1892 (RGBl. 1892, s. 477), i dess senaste lydelse enligt 13 § i lag av den 9 december 2004 (BGBl. 2004 I, s. 3214) (nedan kallad GmbHG), med rubriken "Inskrivning i handelsregistret", föreskrivs följande:

"Bolagets firma och säte, föremålet för verksamheten ... och ställföreträdarnas befogenheter skall skrivas in i handelsregistret."

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

16 Innoventif, ett bolag med begränsat ansvar, bildat enligt engelsk rätt och med säte i Birmingham (Förenade kungariket), skrevs in i Companies House i Cardiff (Förenade kungariket) den 1 april 2004. Föremålet för dess verksamhet återgavs helt i punkt 3 i dess stiftelseurkund, med rubriken "The objects of which the Company is established are". Punkt 3 innehåller i sin tur 23 led, som går från A till W och som omfattar flera sidor.

17 Den 13 april 2004 öppnade innoventif en filial i Berlin och ansökte om att denna filial skulle skrivas in i handelsregistret vid Amtsgericht Charlottenburg.

18 Amtsgericht Charlottenburg fastställde, genom beslut av den 23 april 2004, att inskrivningen endast kunde äga rum såvida det erlades ett förskott på 3 000 euro. Den fastställde beloppet i förhållande till de kostnader som förväntades uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet såsom det angavs i stiftelseurkunden, med beaktande av att redogörelsen i punkt 3 A–W i stiftelseurkunden utgjorde föremålet för verksamheten och därför skulle skrivas in i registret i dess helhet.

19 Den 18 maj 2004 begärde innoventif omprövning vid Amtsgericht Charlottenburg enligt 14 § punkt 2 KostO, eftersom det ansåg att föremålet för dess verksamhet endast angavs i punkt 3 A och B i stiftelseurkunden.

20 Denna domstol avslog begäran om omprövning med motiveringen att det förskott för förutsebara kostnader som hade begärts i förevarande fall är nödvändigt när det är troligt att den som skall bära kostnaderna för ärendet inte är medveten om kostnadernas storlek.

21 Bolaget innoventif överklagade till nästa instans i enlighet med 14 § punkt 3 i KostO och gjorde därvid gällande att det begärda förskottet var oförenligt med elfte direktivet och stod i strid med principen om etableringsfrihet.

22 Landgericht Berlin ansåg att det var nödvändigt att tolka artiklarna 43 EG och 48 EG för att avgöra huruvida det var möjligt att för inskrivning av innoventifs filial i handelsregistret uppställa krav på erläggande av förskott för kostnader som förväntades uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för innoventifs verksamhet.

23 Under dessa omständigheter beslutade Landgericht Berlin att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Är det förenligt med etableringsfriheten för bolag i enlighet med artiklarna 43 EG och 48 EG att en kapitalassociation med säte i Förenade kungariket som har upprättat en filial i ... Tyskland måste erlägga en förskottsbetalning, som motsvarar de kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet, såsom det anges i de relevanta punkterna i stiftelseurkunden, för att kunna skrivas in i handelsregistret i sistnämnda stat?"

Prövning av tolkningsfrågan

Huruvida frågan kan tas upp till sakprövning

24 Europeiska gemenskapernas kommission och den spanska regeringen har ifrågasatt huruvida tolkningsfrågan kan tas upp till sakprövning.

25 Kommissionen anser att det är möjligt att frågan inte kan prövas, eftersom den nationella domstolen inte har redogjort för skälen till att den ställt frågan.

26 Domstolen har poängterat vikten av att den nationella domstolen anger de närmare skälen till att den anser att det är oklart hur gemenskapsrätten skall tolkas och till att den anser att det är nödvändigt att ställa tolkningsfrågor till domstolen. Domstolen har därför ansett att det är nödvändigt att den nationella domstolen ger en viss förklaring till att den begär tolkning av specifika bestämmelser i gemenskapsrätten och förklarar vilket samband den anser att det finns mellan dessa bestämmelser och de nationella bestämmelser som är tillämpliga i tvisten (se bland annat beslut av den 8 oktober 2002 i mål C-190/02, Viacom, REG 2002, s. I-8287, punkt 16, och dom av den 6 december 2005 i de förenade målen C-453/03, C-11/04, C-12/04 och C-194/04, ABNA m.fl., REG 2005, s. I-10423, punkt 46).

27 I förevarande mål har den nationella domstolen dels klargjort den faktiska och rättsliga bakgrunden till den fråga som den ställt, dels kortfattat men i tillräcklig utsträckning angett skälen till att den ställt tolkningsfrågan och till att den anser att det är oklart huruvida ett krav i nationell rätt att ett bolag med säte i en annan medlemsstat skall erlägga ett förskott för kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet när det ansöker om inskrivning av sin filial i det nationella handelsregistret kan utgöra hinder för utövandet av bolagets etableringsfrihet enligt EG-fördraget.

28 Den spanska regeringen anser att frågan inte kan prövas eftersom den avser tolkningen av en nationell bestämmelse.

29 Det skall erinras om att domstolen endast är behörig att pröva gemenskapsrättsliga bestämmelser (se beslut av den 21 december 1995 i mål C-307/95, Max Mara, REG 1995, s. I-5083, punkt 5). Det ankommer på den nationella domstolen att göra

en bedömning av tillämpningsområdet för de nationella bestämmelserna och bedöma hur de skall tillämpas (se dom av den 7 december 1995 i mål C-45/94, Ayuntamiento de Ceuta, REG 1995, s. I-4385, punkt 26).

30 I förevarande mål är det visserligen endast den nationella domstolen som är behörig dels att fastställa huruvida det är motiverat att kräva ett sådant förskott för kostnader som det som föreskrivs i 8 § KostO, dels att i förekommande fall beräkna dess belopp och avslå en ansökan om inskrivning om inte förskottet erläggs. Domstolen är emellertid behörig att avgöra huruvida ett sådant krav kan anses utgöra en begränsning av etableringsfriheten.

31 Därav följer att tolkningsfrågan kan tas upp till sakprövning.

Prövning i sak

32 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artiklarna 43 EG och 48 EG utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka ett bolag med begränsat ansvar från en annan medlemsstat måste erlägga ett förskott för de kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet, såsom det anges i bolagets stiftelseurkund, för att dess filial skall kunna skrivas in i handelsregistret.

33 Domstolen konstaterar inledningsvis att ett krav, i en medlemsstat i vilken ett bolag från en annan medlemsstat har öppnat en filial, som innebär att föremålet för den verksamhet som bedrivs av bolag med begränsat ansvar skall offentliggöras i sin helhet när dessa bolag ansöker om att deras filialer skall skrivas in i handelsregistret är förenligt med elfte direktivet.

34 I artikel 2.2 b i elfte direktivet föreskrivs nämligen uttryckligen att medlemsstater får kräva offentliggörande av utländska bolags stiftelseurkund och, om den har tagits in i en särskild handling, bolagsordning i samband med att bolagens filialer skrivs in i handelsregistret.

35 Av 13b § punkt 3 HGB och 13g § punkt 3 HGB jämförda med 10 § punkt 1 GmbHG, vilken tillämpas på samma sätt på inhemska och utländska bolag, följer endast att föremålet för den verksamhet som bedrivs av de bolag med begränsat ansvar som ansöker om att deras filialer skall skrivas in i handelsregistret skall offentliggöras och inte att bolagens stiftelseurkund skall offentliggöras i sin helhet, vilket är tillåtet enligt elfte direktivet.

36 Det framgår dessutom av artikel 3 i första direktivet, som enligt artikel 1.1 i elfte direktivet är tillämplig på filialer, att handlingar och uppgifter som omfattas av offentliggörandeskyldigheten skall offentliggöras på ett av de sätt som föreskrivs i ovannämnda artikel 3.

37 Vad gäller frågan huruvida kravet på ett förskott för kostnader som beräknas på grundval av offentliggörandet av föremålet för verksamheten i dess helhet är förenligt med artiklarna 43 EG och 48 EG, skall domstolen pröva huruvida ett sådant krav utgör en begränsning av etableringsfriheten när det innebär att en filial till ett bolag som bildats enligt en annan medlemsstats lagstiftning skall iaktta bestämmelser i värdstaten avseende förskott för förutsebara kostnader för offentliggörande.

38 Domstolen konstaterar att ett krav på förskott som endast motsvarar de faktiska administrativa kostnaderna för ett offentliggörande som är förenligt med elfte direktivet inte kan utgöra en inskränkning av etableringsfriheten, eftersom utövandet av friheten varken förbjuds, hindras eller blir mindre attraktivt.

39 Bestämmelser som, under sådana omständigheter som de i målet vid den nationella domstolen, innebär ett krav på erläggande av förskott riskerar inte heller att försätta bolag från andra medlemsstater i en situation som faktiskt eller rättsligt är mindre gynnsam än den situation som gäller för bolag i värdstaten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 juni 1997 i mål C-70/95, Sodemare m.fl., REG 1997, s. I-3395, punkt 33).

40 Det innebär att ett krav på erläggande av ett sådant förskott för förutsebara kostnader för offentliggörande inte hindrar att ett bolag med begränsat ansvar från en medlemsstat utövar sin verksamhet i en annan medlemsstat genom en filial i denna medlemsstat.

41 Det ankommer på den nationella domstolen att på grundval av längden på redogörelsen för föremålet för verksamheten säkerställa att det begärda förskottets belopp motsvarar de kostnader som förväntas uppstå till följd av offentliggörandet i den relevanta tidningen. Den nationella domstolen skall därvid hänföra sig till föremålet för verksamheten såsom det beskrivs i stiftelseurkunden för det bolag som ansöker om inskrivning av en filial.

42 Den nationella domstolen är inte skyldig att undersöka huruvida föremålet för verksamheten, enligt rätten i den medlemsstat i vilken det bolag som ansöker om inskrivning av sin filial har sitt säte, kan anses vara fullständigt definierat i endast den del av bestämmelserna som anges under rubriken "Föremålet för verksamheten" i bolagets stiftelseurkund.

43 Frågan skall följaktligen besvaras så, att artiklarna 43 EG och 48 EG inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka ett bolag med begränsat ansvar från en annan medlemsstat måste erlägga ett förskott för de kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet, såsom det anges i bolagets stiftelseurkund, för att dess filial skall kunna skrivas in i handelsregistret.

Rättegångskostnader

44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artiklarna 43 EG och 48 EG utgör inte hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka ett bolag med begränsat ansvar från en annan medlemsstat måste erlägga ett förskott för de kostnader som förväntas uppkomma som en följd av offentliggörandet av föremålet för bolagets verksamhet, såsom det anges i bolagets stiftelseurkund, för att dess filial skall kunna skrivas in i handelsregistret.

Underskrifter